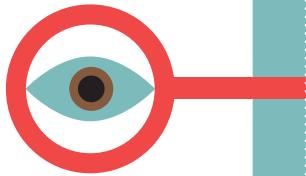

Jakie są podstawowe mechanizmy powstawania dyskryminacji?

Co oznaczają terminy: stereotyp, uprzedzenie, dyskryminacja?

Jak wytłumaczę je uczniom?

Czy sam(a) kiedyś doświadczyłam(-em) dyskryminacji / przemocy kierowanej uprzedzeniami?

Czy byłam(-em) bezpośrednim świadkiem takiej sytuacji?

Jak to wpłynęło na moje wartości / postawy / obecne zaangażowanie?

Czy kiedyś znalazłam(-em) się w sytuacji, gdy nie wiedziałam(-em), jak zareagować (np. na przemoc motywowaną uprzedzeniami, na przejawy dyskryminacji, na cyberprzemoc) i nic nie zrobiłam(-em)?

Co działo się potem? Czy zastanawiałam(-em) się, jak należało zareagować? Jak szukam rozwiązań na przyszłość?

„Przywilejem jest sytuacja, w której myślisz, że coś nie jest problemem, ponieważ nie jest Twoim osobistym problemem.”

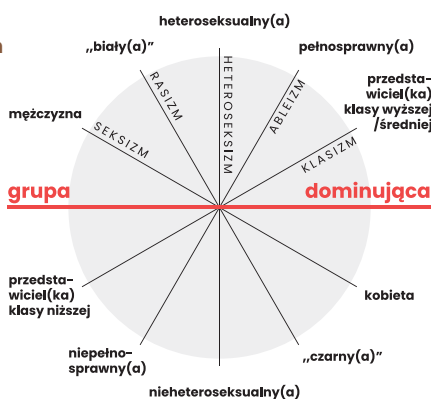
David Gaider

Jak rozumiem ten cytat? Jakie są moje przywileje? Czy zdaję sobie z nich sprawę? Jakie grupy są uprzywilejowane w społeczeństwie, w którym funkcjonuję? Do których z tych grup należę?

Gdzie znajdują się na poszczególnych promieniach?

Czy należę do grup uprzywilejowanych czy mniejszościowych?

Jak wpływa to na mnie jako jednostkę? Jako nauczyciela /nauczycielkę? Jako ambasadora równości?

Dlaczego interesuję się tematem edukacji dla pokoju / międzykulturowej / antydyskryminacyjnej / antyprzemocowej?

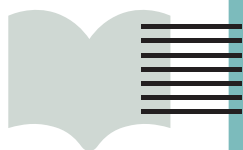
Co mną kieruje?
Co mnie motywuje?
Co mnie inspiruje?

Jaką rolę w zwalczaniu stereotypów / uprzedzeń ma przekazywanie wiedzy?

Jakie znaczenie ma zaangażowanie emocji? Jakie znam style i metody poruszania tych tematów?

Jakie są mój styl i moja metoda?

Jaki styl nauczania jest mi bliski? Jak wspieram uczniów w kształtowaniu postaw i poglądów?

Czy stosuję żart (na przykład „Tylko pranie segregujemy według koloru”)?

Czy stawiam na poważne dyskusje?

Które metody są najskuteczniejsze i w jakich okolicznościach? W jaki sposób to weryfikuję w mojej własnej pracy?

Jakie uczucia budzi we mnie reklama Hornbacha („The Smell of Spring“):

www.youtube.com/watch?v=6ShaZn7GiJw.

Czy jest rasistowska? Seksistowska? Niesmaczna? Śmieszna? Oryginalna? Czy ogromne kontrowersje wokół tej reklamy (szczególnie sprzeciw Japonek) to dzielenie włosów na czworo? Gdzie leżą moje granice między akceptacją żartu a oskarżaniem o „-izmy”? Dlaczego właśnie tam je stawiam?

Co sędzę o powiedzeniach: „Przestań żydzić”, „Nie cygań”, „Oszwabieś mnie”?

Czy wykreślenie ich z potocznej mowy jest wskazane?

Jakie argumenty przemawiają za usunięciem ich z potocznej mowy?

Jakie za pozostawieniem?

W jakich sytuacjach zdarza mi się upraszczać rzeczywistość / myśleć stereotypowo?

Czy sprawiłam(-em) tym komuś bezpośrednią przykrość?

Jakie wnioski wyciągnęłam(-ąłem) z tej sytuacji?

Jakie postanowienia na przyszłość podjęłam(-ąłem)?

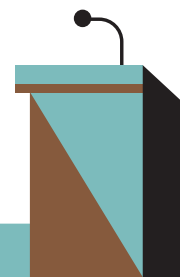
Czy jest możliwe zupełne zaprzestanie operowania stereotypami?

Czy mam wspomnienia z dzieciństwa / ze szkoły dotyczące dyskryminacji, przemocy?

Czy wykorzystuję te doświadczenia obecnie?

Czy umiem się dzielić nimi z moimi uczniami / uczennicami?

Co mnie wzmacnia w przekazywaniu dzieciom i młodzieży wiedzy na temat otwartości, szacunku, empatii?

Co motywuje? Co inspiruje?

Czy mogę stworzyć jakiś schemat (np. mapę myśli/inspiracji), do której mogę wrócić w trudnych chwilach?

Czy jestem wolna/wolny od protekcjonalizmu w stosunku do innych?

W jaki sposób dbam o to, aby nieświadomie nie powielać stereotypów?

W jaki sposób mówię dzieciom/młodzieży o otaczającej nas rzeczywistości? Np. czy przekazując dzieciom treści o ludziach żyjących w Afryce Subsaharyjskiej skupiam się wyłącznie na tamtejszych problemach czy zapoznają też dzieci z silnymi jednostkami - wzorami do naśladowania?

Czy umiem podać inne przykłady powielania stereotypów?

Jakie znam silne, inspirujące osobowości należące do grup dyskryminowanych i/lub mniejszościowych (na przykład osoby czarnoskóre, osoby homoseksualne, kobiety), które są popularne wśród młodzieży (np. sportowców, piosenkarzy, etc.)?

Jak można przeciwdziałać agresji / dyskryminacji w przestrzeni publicznej?

Jak przekazuję tę wiedzę swoim uczniom?

Czy mogę jakoś wykorzystać film pt. „Trudna sytuacja w autobusie”? www.youtube.com/watch?v=pYmlvA6sR5E

Odwoływanie się do osobistych doświadczeń jest bardzo skutecznym narzędziem. W przypadku krzywdzących komentarzy uczniów na temat koloru skóry / religii / orientacji seksualnej / pochodzenia etnicznego warto powołać się na przyjaźń z osobą z danej grupy.

Czy osobiście znam: (1) osoby o różnym kolorze skóry? (2) wyznawców różnych religii? (3) osoby o różnym pochodzeniu etnicznym? (4) osoby o różnej orientacji seksualnej? Jeśli nie, jaką mam możliwość aby ich poznać?

Rzeczywistość ewoluuje, język ewoluuje, standardy edukacji dla pokoju ewoluują.

Przykład: obecnie na niegdyś zwane „kraje trzeciego świata” używa się określenia „kraje globalnego Południa” (ten drugi termin jest wolny od pierwiastka wyższości i protekcyjnalizmu).

Jak mogę być na bieżąco? Jak pogłębiam wiedzę w tym temacie?

Poniżej pokazanych zostało kilka (najbardziej znanych) symboli nienawiści. Co oznacza każdy z nich?

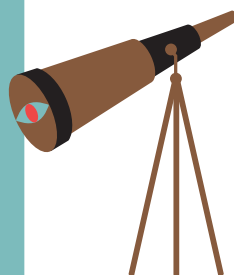
Jakie inne symbole nienawiści znam? W jaki sposób mogę uczyć się je rozpoznawać?

Sztuka argumentacji może być w dużej mierze wyćwiczona. Warto przeszkolić się w podstawach skutecznej (nieagresywnej!) argumentacji. Jak mogę udoskonalić moją umiejętność argumentowania?

Jakie mogą być potencjalne reakcje uczniów (np. przygotowując pogadankę na temat LGBT)?

Czy mam przygotowany zarys odpowiedzi na trudne pytania?

Czy moje poglądy ewoluowały w czasie?

Czy na któryś z tematów poruszanych w niniejszym narzędziowniku patrzyłam (-em) kiedyś inaczej?

Co wpłynęło na zmianę mojego zdania / moich opinii?

Poniżej pokazanych zostało kilka skrótów literowych i liczbowych powiązanych z mową nienawiści. Co oznaczają? Jakie inne skróty związane z nawoływaniem do nienawiści znam? W jaki sposób mogę uczyć się je rozpoznawać?

WPWW

28 / B&H

14

RAHOWA

Czy wiem, co to jest język równościowy?

Czy jestem wrażliwa(-y) na język stosowany w moim otoczeniu?

Czy znam publikację „Język równościowy”?

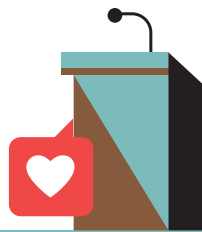
amnesty.org.pl/wp-content/uploads/2016/04/Język-rownosciowy.pdf

Czy angażuję się w działania na rzecz równości / otwartości / poszanowania praw człowieka / w innych sferach niż szkoła?

Czy podpisuję petycje online? Czy jestem aktywistką/aktywistą? Dlaczego? Dlaczego nie?

Czy umiem podać przykład uprzedzenia, któremu kiedyś ulegałam(-em), a teraz jestem go świadomy(-a) i go przezwyciężyłam(-em)?
Czy potrafię podzielić się tym z moimi uczniami?

Jak działa generalizowanie?
Czy możliwe jest zupełne uwolnienie się od psychologicznego mechanizmu, jakim jest generalizowanie?
W jaki sposób generalizowanie może prowadzić do dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami? Jakie konsekwencje niesie ze sobą generalizowanie?
Czy sam(a) czasami nie stosuję generalizowania w stosunku do dzieci/młodzieży/podopiecznych?
Czy umiem podać jakiś przykład?

Jak rozumiem pojęcia: „postkolonializm”, „white-man burden” (szczególnie w jego post-kolonialnym znaczeniu), „rasizm strukturalny”, „othering”?

Czy egzotyzowanie jest niewłaściwe? Jakie konsekwencje ze sobą niesie? Na jakiej zasadzie działa podkreślanie różnic? Na jakiej podkreślanie podobieństw? Jak wykorzystam każdą z tych metod do budowania szacunku i empatii?

Czym jest edukacja międzykulturowa, edukacja globalna, edukacja obywatelska, edukacja dla pokoju, edukacja antydyskryminacyjna, edukacja antyprzemocowa?

Które pojęcie jest mi najbliższe? Dlaczego? Elementy której z nich wprowadzam najczęściej w mojej pracy z dziećmi / młodzieżą?

Który z tych obszarów chciałabym /chciałbym wzmocnić w swojej pracy z uczniami i w jaki sposób mogę to zrobić?

W jaki sposób mogę budować zestaw narzędzi, które wykorzystuję w pracy z dziećmi / młodzieżą? Skąd mogę zaczerpnąć pomysły gotowych scenariuszy, gier, tematów, pogadarek? W jaki sposób mogę zweryfikować je pod kątem jakości? Z kim mogę o tym porozmawiać? Z kim skonsultować materiały, z których korzystam?

Które zagadnienie jest dla mnie szczególnie ważne?
Przeciwdziałanie homofobii? Rasizmowi? Nietolerancji religijnej? Nacjonalizmowi? Seksizmowi? Inne?
Dlaczego?

Kiedy ostatnio czułam(-em), że wspieram rozwój intelektualny i obywatelski młodych ludzi?
Jakie chwile przynoszą mi satysfakcję?
Jak mogę sobie radzić w chwilach zwątpienia?

Czy podejmowałam(-em) kiedyś działania z zakresu edukacji wielokulturowej, antydyskryminacyjnej, antyprzemocowej, z których później zrezygnowałam(-em)?

Co się do tego przyczyniło (niska jakość działań?, brak efektywności?, brak czasu?, niechęć dyrekcji/rodziców/uczniów?, inne?).

Jak mogę zmienić te niekorzystne elementy?

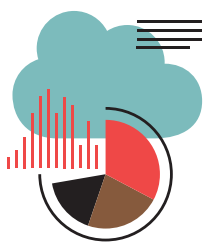
Poniżej znajduje się przykład mapy nieeuropocentrycznej. Czy w swojej pracy w szkole/przedszkolu wykorzystuję mapy nieeuropocentryczne? Jakie korzyści przynosi ze sobą używanie takich map?

[Zdjęcie mapy: <https://4.bp.blogspot.com/-RwH6D1Kks/TTg3W5g7m/AAAAAABd3w/WoWuHg-Lde6U/s1600/world-map-with-south-at-the-top.gif>]

Co wiem o głównych mniejszościach etnicznych i narodowych zamieszkujących w Polsce / w moim regionie / mieście?

O kulturach, z jakich pochodzą dzieci uczące się w mojej placówce?

Czy znam (lub staram się poznać) przedstawicieli/przedstawicielki polskich mniejszości narodowych i etnicznych?

Jakie organizacje pozarządowe reprezentujące mniejszości działają w mojej okolicy?

Czy nawiązałam(-em) z nimi kontakt?

Czy mam podstawową wiedzę na temat kultury rromskiej?

Co powinnam(powinienem) jeszcze wiedzieć, by czuć się swobodnie rozmawiając o niej z moimi uczniami?

Na czym polega wewnętrzne zróżnicowanie tej grupy? Na co powinnam/powinienem zwrócić uwagę rozmawiając z dziećmi/młodzieżą o kulturze rromskiej, by nie stereotypizować jej przedstawicieli?

Jakie potrafię wymienić postaci pochodzące ze społeczności rromskiej?

Czy znam ich historie?

Czy wykorzystuję je rozmawiając z dziećmi / młodzieżą o tej społeczności?

Czy mam podstawową wiedzę na temat kultury ukraińskiej?

Co powinnam(powinienem) jeszcze wiedzieć, by czuć się swobodnie rozmawiając o niej z moimi uczniami? Jakie jest tło obecnej migracji obywateli Ukrainy do Polski?

Na co powinnam/powinienem zwrócić uwagę rozmawiając z dziećmi/młodzieżą o kulturze ukraińskiej, by nie stereotypizować jej przedstawicieli?

Czy wśród moich znajomych są Ukraińcy (lub inni obcokrajowcy mieszkający w mojej okolicy)?

Czy staram się nawiązać z nimi kontakt?

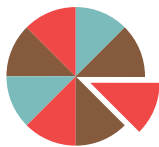
Zapraszać na spotkania z uczniami?

Integrować w praktyce?

**Co wiem na temat mniej znanych
mniejszości etnicznych /etnograficznych
obecnych w Polsce?**

**Łemkach? Karimach? Kociewiakach?
Innych?**

**Czy omawiając z uczniami temat
odwagi, bohaterstwa, pracy społecznej
na rzecz innych przywołuję przykłady
tylko polskich bohaterów?**

**Czy umiem wymienić wyjątkowe postaci
z ojczyстых krajów dzieci należących
do mniejszości narodowych
zamieszkałych z Polsce?**

**Jak przekazuję swoim uczniom i uczennicom
wiedzę na temat zróżnicowania etnicznego
Polski, jej wielonarodowej tradycji, nowych
imigracji do Polski oraz wyjazdów Polaków
za granicę?**

**Jak uświadamiam dzieciom/młodzieży, że
proces przemieszczania się ludności trwa
od zawsze? Jak opowiadam o wyzwaniach
związanych z tymi procesami?**

**Jak pokazuję, że ten proces niesie ze sobą
korzyści (wiedzę, rozwój)?**

**Jak rozmawiam ze swoimi uczniami
i uczennicami na temat zalet i wyzwań
wielokulturowości?**

**Jak pomagam im wyobrazić sobie
doświadczenia osób migrujących?**

**Jak pobudzam u moich podopiecznych
empatję i otwartość?**

**Czy wykorzystuję różne święta do
omawiania konkretnych tematów,
np. praw człowieka?**

Polecamy kalendarz aktywistów i społeczników,
który jest częścią „Narzędziownika świadomego
nauczyciela” (całość do pobrania na stronie
www.goandact.org) oraz EkoKalendarz
(ekokalendarz.pl).

**Jak mogę upewnić się, że traktuję
wszystkich uczniów sprawiedliwie?**

**Czy uczniów cudzoziemskich traktuję tak
samo, jak uczniów polskich?**

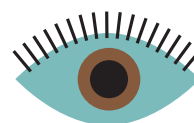
**Czy nie jestem w stosunku do dzieci
cudzoziemskich zbyt pobłażliwy(-a)?**

Lub zbyt wymagający(-a)?

**Jak reaguję w sytuacji, gdy uczniowie
(z grupy mniejszościowej) rozmawiają
między sobą w języku ojczystym
(mimo że znają język polski)?**

**Czy zakazuję takiej komunikacji
czy ją wspieram?**

**Jakie mogę wymienić plusy,
a jakie minusy takich sytuacji
(na przykład rozmów w języku
ojczystym podczas przerw)?**

**Jak rozumiem termin „przemoc
motywowana uprzedzeniami”?**

**Czy umiem wymienić rodzaje takiej
przemocy? Jej przyczyny i skutki?**

W jaki sposób mogę zadbać, aby podczas moich zajęć z uczniami rzetelnie informować o krajach globalnego Południa?

Czy znam treść „Kodeksu w sprawie obrazów i wiadomości dotyczących krajów Południa”?

Polecamy nasze opracowanie Kodeksu wraz z komentarzem, które jest częścią „Narzędziownika świadomego nauczyciela” (do pobrania ze strony www.goandact.org).

Żyjemy w świecie post-prawdy.

Jak staram się pomagać dzieciom / młodzieży znajdować obiektywne informacje dotyczące tematów, którymi „żyją” media, a które często podają nieprawdziwy lub krzywdzący przekaz w stosunku do wybranych grup (np. uchodźców) lub konkretnych postaci (np. aktywistów walczących o prawa człowieka)?

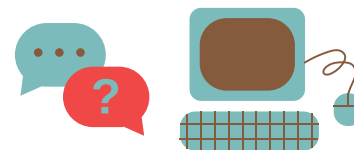

Czy jestem na bieżąco z wirtualną rzeczywistością, która obecnie jest naturalną przestrzenią funkcjonowania młodzieży?

Jakie znam najważniejsze dla nich media społecznościowe?

Czy umiem się w nich poruszać?

Jakie znam skróty służące do komunikacji tekstowej?

W jaki sposób wykorzystuję nowoczesne technologie (w tym smartfony) do pracy z młodzieżą?

Jak wykorzystać ich potencjał wystrzegając się zagrożeń?

Co muszę wiedzieć na temat (przynajmniej) pięciu największych religii na świecie, by móc swobodnie rozmawiać o nich z moimi uczniami?

Jak wytłumaczyć uczniom związek między trzema religiami monoteistycznymi (w tym umiejscowić najbardziej rozpowszechnioną w Polsce religię – chrześcijaństwo między judaizmem a islamem)?

Jeśli jestem osobą wierzącą, co pozwoli mi zachować obiektywizm w sytuacjach konfliktów między uczniami na tle religijnym (w tym nie tylko konfliktów między uczniami ale też np. skarg rodziców dzieci wyznających religie mniejszościowe)?

Jakich znam youtuberów / influencerów, którzy są najbardziej popularni wśród grupy wiekowej moich uczniów i uczennic?

Jaki światopogląd prezentują? W jaki sposób mogę wykorzystać jakieś nagranie do rozmowy o otwartości, dyskryminacji, przemocy?

Na przykład kanał bardzo popularnej wśród młodszej młodzieży Nanami Chan (przykładowy materiał o przemocy psychicznej):

bit.ly/2Ug2dJq

W jaki sposób mogłabym (mógłbym) skorzystać z możliwości dla nauczycieli, jakie daje program Erasmus+?

Kilkudniowe szkolenia dla tzw. „youth workes”? Wymiany nauczycieli? Job shadowing?

Czy rozważałam(-em) udział w takim projekcie (szczególnie tematycznie związanym z wielokulturowością, antydyskryminacją, etc.)?

W jaki sposób zwracam się do swoich uczniów? Czy biorę pod uwagę to, jak chcą, by się do nich zwracać?

Czy zdarza mi się zdrabniać ich imiona?

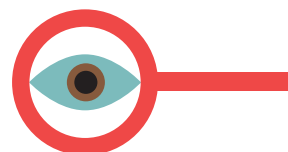
Czy zdrabniam tylko imiona dziewcząt albo tylko imiona chłopców?

Jeśli tak, to dlaczego to robię?

Czy reaguję, jeśli ktoś w rozmowie ze mną formułuje/powtarza stereotypizujące sformułowania?

Jeśli nie, to dlaczego? Jak mogłabym/mógłbym zareagować, gdy znajdę się w takiej sytuacji kolejnym razem?

Czym jest zjawisko etnocentryzmu?

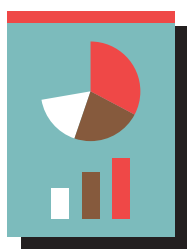
W jaki sposób wpływa ono na moje postrzeganie świata i otaczającej mnie rzeczywistości?

Znęcanie się / przemoc rówieśnicza (bullying) rozwija się stopniowo. Jakie są najwcześniejsze, najmniejsze przejawy przemocy, niuanse zapowiadające powstanie przemocy?

Jak rozpoznać pierwsze przejawy? Jak mogę się upewnić, że nie marginalizuję ani nie traktuję powierzchownie pierwszych przejawów bullingingu?

Co pozwala odróżnić „zwykłe” niesnaski między uczniami od poważnej przemocy rówieśniczej (bullingingu)?

Jakie są konsekwencje przemocy rówieśniczej dla ofiar?

A dla sprawców i świadków?

Jakie znam sprawdzone sposoby reagowania w sytuacjach niosących duże ryzyko powstania niekorzystnych relacji w klasie (np. pojawienie się nowego ucznia w klasie z grupy mniejszościowej pod względem etnicznym, religijnym, który dodatkowo nie zna języka polskiego i jest nieśmiały)?

Jakie znam podstawowe błędy popełniane w pracy z ofiarą, sprawcami lub rodziców dzieci zaangażowanych w przemoc rówieśniczą?

Na co należy być wyczulonym?

Jak rozumiem zalecenie, by interwencja w takich sytuacjach miała charakter konstruktywny, empatyczny i dawała wsparcie?

Czy w przeszłości (będąc uczennicą / uczniem) byłam(-em) świadkiem przemocy rówieśniczej?

Jak się wtedy czułam(-em)?

Czy zareagowałam(-em)?

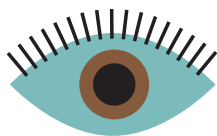
Jaką rolę odgrywają świadkowie w przemocy rówieśniczej?

W jaki sposób angażować biernych świadków?

Jak przekazuję uczniom bezpieczne sposoby dawania wsparcia i reagowania w sytuacjach przemocy?

Jak mogę wzmocnić ofiarę przemocy rówieśniczej w taki sposób, aby w różnych sytuacjach, kiedy nas, dorosłych, nie ma przy tej osobie, umiała ona poradzić sobie sama?

Czy zawsze reaguję, gdy jestem świadkiem łamania zasad klasowych/ świadkiem przemocy rówieśniczej?

Czy zdarza mi się ignorować niektóre przejawy upokarzania/ znęcania/ wykluczania? W jakich okolicznościach?

Jakie są rozwiązania prawne w sytuacjach, gdy przemoc rówieśnicza wymaga zawiadomienia innych instytucji?

Czy wiem, po jakie środki mogę sięgnąć, gdy zjawisko przemocy rówieśniczej wymaga zaangażowania osób innych niż rodzice i pracownicy szkoły?

Czy zdarzyło mi się zrezygnować z interwencji w sytuacji dyskryminacji lub innej formy przemocy ze względu na strach przed reakcją dyrekcji, innych nauczycieli, rodziców?

W jaki sposób mogę wzmocnić sam(a) siebie, żeby nie dopuścić do podobnej sytuacji w przyszłości?

Z jakich aplikacji korzystają moi uczniowie? Jakie aktywności podejmują w internecie? W jakie zachowania ryzykowne angażuje się młodzież w internecie?

Jak mogę poszerzyć moją wiedzę na ten temat? Jak wykorzystać w praktyce?

Po czym poznać, że uczeń jest ofiarą cyberprzemocy?

Jak i kiedy powinnam (powinienem) interweniować w sytuacji, gdy mój uczeń/ moja uczennica jest ofiarą cyberprzemocy?

Jakie znam odpowiednie i skuteczne metody i procedury reagowania na cyberprzemoc?

Czy wiem, co to są „nowe media”?

Czy potrafię doradzić uczniom jak być bezpiecznym i świadomym użytkownikiem nowych mediów?

Jak wykorzystać modelowanie do nauki empatii?

W jakiej sytuacji było mi ostatnio najłatwiej uczyć empatii uczniów poprzez modelowanie? Kiedy było to najtrudniejsze?

Kiedy ostatnio modelowałam (-em) rozumienie perspektywy innych uczniów i życzliwe zachowanie/postawę?

Czy stosuję etykietowanie w czasie lekcji (np. „Michał, jesteś bardzo grzecznym uczniem.”, „Marysia, jesteś leniem.”)?

Jakie konsekwencje niesie ze sobą etykietowanie?

Jak mogę pogłębić swoją wiedzę na temat komunikacji bez przemocy (w tym tej ukrytej, często nieuświadomionej)?

Czy dyskutuję z uczniami na bieżące tematy polityczne i społeczne?

Jak to robię? Czy czuję, że uczniowie to lubią? A jeśli nie podejmuję takich tematów – dlaczego nie?

Czy rozmawiając z dziećmi/młodzieżą o problemach lokalnych/państwowych staram się osadzać je w szerszym kontekście globalnym, pokazując ogólnoswiatowe zależności i wpływy?

Jak podkreślam szersze wpływy historyczne (np. znaczenie epoki kolonializmu dla zrozumienia obecnej sytuacji wielu regionów globalnego Południa)?

„Daj każdemu człowiekowi prawa, których domagasz się dla siebie.”

Robert Ingersoll

Ten cytat może być punktem wyjścia do wielu rozmów z uczniami. Do jakich?

Czy wykorzystuję ciekawe cytaty do dyskusji z młodzieżą?

Czy w moim życiu były jakieś wyjątkowe osoby, które miały wpływ na moje postawy obecnie?

Inspiratorzy? Mentorzy? Motywatorzy?

Czy ja jestem taką osobą dla moich uczniów i uczennic?

Czy moja placówka daje mi przestrzeń do nauczania wielokulturowości, antydyskryminacji, edukacji dla pokoju?

Czy czuję przyzwolenie i wsparcie przełożonych?

Jakie napotykam problemy?

Czy mam możliwość dzielenia się swoimi sukcesami / doświadczeniami z innymi członkami kadry (nauczycielami innych placówek, działaczami organizacji pozarządowych, urzędnikami odpowiedzialnymi za sprawy społeczne w mojej miejscowości)?

Czy mam taką potrzebę? Dlaczego? Dlaczego nie?

Czy moja szkoła / moje miasto jest przestrzenią pozwalającą na bezpośrednie spotkania z przedstawicielami mniejszości?

Czy jest bezpieczna dla mniejszości?

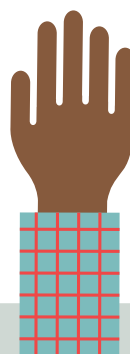
Co na ten temat sądzą uczniowie?

Czy wiem, jaka jest na ten temat opinia przedstawicieli/przedstawicieli samej mniejszości?

Jak przygotowuję siebie, uczniów, rodziców uczniów do sytuacji, gdy do klasy ma dołączyć nowy uczeń / nowa uczennica?

Czy podejmuję jakieś dodatkowe działania, jeśli nowa osoba jest reprezentantem mniejszości (etnicznej, religijnej, etc.)?

Czy moja placówka współpracuje z asystentami kulturowymi (lub zatrudnia takie osoby)?

Czy wiem, co mogę zrobić, żeby podjąć współpracę z taką osobą (jeśli czuję taką potrzebę)?

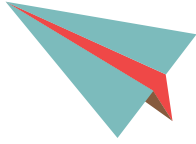
Czy kadra mojej placówki (w tym ja sam(a)) zna różnice między polskim modelem wychowania / traktowania dzieci a modelem przyjętym w kulturze, z którego pochodzi dziecko cudzoziemskie?

Czy mam ochotę/możliwość i sposobność pozyskać taką wiedzę?

Jak mogę wesprzeć kolegów / koleżanki w pozyskaniu takiej wiedzy?

Czy kadra mojej placówki (w tym ja sam(a)) umie wymienić zasadnicze różniczkulturowe (szczególnie te związane z kontekstem szkoły, relacji dziecko - dorosły) między naszą, lokalną kulturą a kulturą, którą reprezentuje dziecko cudzoziemskie?

Jak pozyskać wiedzę na ten temat?

Jakie są główne przeszkody w przyswajaniu przez uczniów przekazywanych treści?

Czy mam wpływ na pokonywanie tych przeszkód? Jeśli tak – co mogę zrobić?

Wrocław
miasto spotkań

Czy w mojej klasie/grupie są uczniowie, którzy są ambasadorami takich wartości jak otwartość, tolerancja, empatia, ale boją się wyrażać swoich opinii?

Skąd wiem, że podzielają te wartości nie uzewnętrzniając ich? Dlaczego tak się dzieje?

Czy uważam za zasadne wspomaganie ich w upublicznieniu swoich opinii? Dlaczego nie? Dlaczego tak (i jak mogę to zrobić)?

Wrocław
miasto spotkań

Czy mam możliwość indywidualnej rozmowy z uczniami?

Czy korzystam z tej możliwości?

Jeśli nie, czy jest możliwość wygospodarowania takiej przestrzeni?

Wrocław
miasto spotkań

Czy kadra placówki, w której pracuję (szczególnie dyrekcja, pedagodzy, psycholodzy) są wrażliwi kulturowo?

Czy mają podstawową wiedzę na temat dyskryminacji oraz przemocy motywowanej uprzedzeniami?

A jeśli nie, czy mam możliwość podsunęcia im materiałów na te tematy? Polecenia kursów i szkoleń?

Wrocław
miasto spotkań

Czy jest szansa, żeby tematy z zakresu edukacji dla pokoju (antydiskryminacyjnej, antyprzemocowej, wielokulturowej) weszły do szkoły systemowo?

Jeśli tak, co mogę zrobić? Jeśli nie, dlaczego (i czy jest coś, co mogę zrobić)?

Wrocław
miasto spotkań

Czy w klasie, którą się opiekuję, są elementy wystroju / materiały dydaktyczne sprzyjające wprowadzaniu elementów edukacji dla pokoju (np. mapa świata; sylwetki inspirujących aktywistów, ciekawe cytaty, etc.)?

Wrocław
miasto spotkań

Czy w grupach przedszkolnych / klasach dzieci w wieku wczesnoszkolnym w mojej placówce są zabawki reprezentujące mniejszości (np. ciemnoskóre lalki, puzzle z motywami innych kultur) oraz pozycje książkowe z zakresu edukacji dla pokoju (antydiskryminacyjnej, antyprzemocowej, wielokulturowej)?

Polecamy listę książek z „biblioteczki”, która jest częścią „Narzędziownika świadomego nauczyciela” – całość do pobrania ze strony www.goandact.org.

Wrocław
miasto spotkań

Czy w mojej miejscowości organizowana jest „Żywa biblioteka”?

Czy znam ten projekt?

Uczestniczyłam(-em) w nim kiedyś? Zaprosiłam(-em) tam moich uczniów?

Czy mogłabym/mógłbym zorganizować wyjazd dla uczniów do miejscowości, w której takie wydarzenie jest organizowane? Zorganizować takie wydarzenie w mojej miejscowości?

Wrocław
miasto spotkań

Jakie stereotypy napotykam w podręcznikach?

Jakie przejawy języka nienawiści (lub braku poszanowania języka równościowego)?

Czy istnieje możliwość porozmawiania o nich z uczniami?

Czy próbowałem (-am) kiedyś podważyć treść podręcznika? Jakie było to doświadczenie?

Czy w mojej placówce uczniowie mają warsztaty (lub chociaż pogadanki) z profesjonalistami z zakresu:

- 1) komunikacji bez przemocy w życiu codziennym (interakcjach bezpośrednich)?**

- 2) komunikacji bez przemocy w sieci,**
- 3) cyberbullingu?**

Jeśli nie, czy mam jakiś wpływ na to, żeby to zmienić?

Czy w mojej placówce realizowane są programy z zakresu promowania postaw otwartości i akceptacji wobec mniejszości?

A może w dokumentach szkoły (takich jak statut) są zapisy dot. tych zagadnień? Czy je znam? Korzystam z nich? Powołuję się na nie? Czy są moim zdaniem przydatne?

Czy odbyłam(-em) kiedyś wizytę studyjną w placówce (szkole, przedszkolu), która realizuje ciekawe / pilotażowe / zaawansowane / pogłębione programy z zakresu edukacji dla pokoju?

Jeśli tak: czy była inspirująca? Czy udało mi się przemieścić coś na grunt własnej placówki?

Jeśli nie, czy mam możliwość wzięcia udziału w takim działaniu?

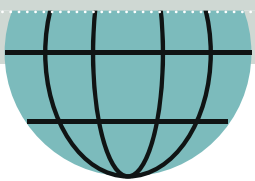
Czy znam jakieś organizacje pozarządowe w mojej okolicy, które zajmują się edukacją dla pokoju (antydiskryminacyjną, antyprzemocową, wielokulturową)?

Czy mam możliwość nawiązania z nimi współpracy?

Czy znam lokalne organizacje pozarządowe / jednostki instytucji publicznych, do których można się zwrócić, jeśli jakieś dziecko spotyka się z przemocą motywowaną uprzedzeniami?

(Na przykład organizacje, które oferują pomoc psychologiczną, prawną.)

Czy współpracuję z rodzicami w zakresie wprowadzania do zajęć treści z zakresu edukacji dla pokoju?

Czy mogę ich zaangażować?

Jak (lub dlaczego nie)?

Jakie trudności napotykam?

Czy napotkałam(-em) kiedyś trudną sytuację ze względu na przekazywane treści (na przykład pretensje od rodziców, dyrekcji, innych nauczycieli)?

Jak zakończyła się ta sytuacja?

Czy wzmocniła mnie w moich działaniach? Czy zmusiła do wycofania się?

W jaki sposób mogę otrzymać informację zwrotną na temat sposobu realizowania przeze mnie tematów z zakresu antydysryminacji, przeciwdziałania przemocy, edukacji wielokulturowej (od uczniów, innych nauczycieli, ekspertów)?

Jeśli nie, czy rozważałam(-em) kiedyś zaproszenie eksperta w charakterze ewaluatora i mentora?

Jakie przejawy przemocy, zachowań dyskryminacyjnych, niezrozumienia innych osób (np. ze względu na kulturę czy wyznawaną religię) najczęściej obserwuję w klasie?

Czy odnoszę się do nich na bieżąco?

Czy wolę wygospodarować dłuższy czas na pogłębioną rozmowę?

Czy są sytuacje, gdy nie reaguję? Jakiej? Dlaczego?

Czy uczniowie raczej się ze mną zgadzają czy nie (w zakresie przekazywanych treści równościowych, antydyskryminacyjnych, antyprzemocowych, etc.)?

Czy raczej milczą czy wchodzą w dyskusję? Czy milczenie jest oznaką zgody, obojętności czy sprzeciwu?

Czy dyskusje są konstruktywne? Jak się kończą?

Czy w szkole/przedszkolu są rekwizyty związane z jedną wybraną religią, np. chrześcijańską?

Czy uważam to za słuszne czy niesłuszne?

Czy mój światopogląd religijny ma wpływ na moją opinię?

Czym jest mowa nienawiści?

Jak ją rozpoznać?

Kto najczęściej pada jej ofiarą w placówce, w której pracuję?

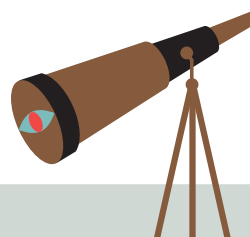
Czy osoby doświadczające mowy nienawiści w mojej placówce mają się do kogo zwrócić?

Czy sam(a) wiem, jak reagować?

Jakie możliwości daje uczniom program Erasmus+? Program Twinning? Międzynarodowe wymiany młodzieży?

W jaki sposób mogę zachęcić moich uczniów do udziału w takich inicjatywach?

Jakie znam materiały (książki, filmy, programy telewizyjne, spoty, etc.), które mogę polecić dzieciom, młodzieży do obejrzenia w domu?

Czy organizuję wycieczki do kina / teatru / na projekcje / spektakle poruszające takie tematy jak prawa człowieka, tolerancja, otwartość, szacunek, empatia? Na jaki spektakl / wystawę mogę zabrać uczniów? W jaki sposób mogę śledzić bieżące informacje o takich wydarzeniach w mojej okolicy?

Polecamy listę książek i filmów z „(biblio)(filmo)(wiedzo)teczki”, która jest częścią „Narzędziownika świadomego nauczyciela” – całość do pobrania ze strony www.goandact.org.

Co to jest Tydzień Edukacji Globalnej (TEG: teg.edu.pl)?

Czy w mojej placówce świętuje się TEG?

Czy ja planuję jakieś działania w tym zakresie?

Czy w pracy z dziećmi / młodzieżą wykorzystuję modne wśród nich marki / reklamy / trendy?

Jak mogę wykorzystać na przykład reklamę popularnej wśród młodych ludzi marki Sprite?

www.youtube.com/watch?v=RdJ-5XO8p5E

Jakie znam inne reklamy / spoty do wykorzystania?

Wrocław
miasto spotkań

Czy w mojej szkole organizowane są akcje pomocowe dla dzieci z wybranych regionów Afryki / Azji?

Czy są skuteczne i przemyślane? Czy nie utrwalają stereotypów? Czy są konsultowane z ekspertami w zakresie pomocy humanitarnej / rozwojowej? Z trenerami edukacji globalnej?

Czy znam pojęcie „white saviour complex”? Czy wiem, że często chęć pomocy powiązana jest z kwestią protekcjonalizmu, władzy i wzmacniania stereotypów? W jaki sposób rozmawiać z koleżankami i kolegami, którzy podejmują takie inicjatywy nie uwzględniając kwestii unikania protekcjonalizmu, stereotypów etc.?

Wrocław
miasto spotkań

Czy osobiście znam ekspertów z zakresu edukacji międzykulturowej, edukacji antydyskryminacyjnej, edukacji globalnej?

A jeśli nie, czy mam możliwość nawiązania takich znajomości?

Czy konsultuję z nimi moje pomysły?

Wrocław
miasto spotkań

Jak swoją postawą i działaniami wspieram zasady klasowe ustalone z uczniami?

Czy uczniowie rozumieją cel trzymania się tych zasad i czy ustalaliśmy je wspólnie?

Wrocław
miasto spotkań

Czy wybieram/ tworzę aktywności dla uczniów, które pozwalają na to, by poznali się lepiej?

Czy przy wybieraniu takich aktywności dbam o to, by nie wykluczały one żadnego z uczniów z uwagi na ich status ekonomiczny, stan zdrowotny, pochodzenie, wygląd, orientację seksualną?

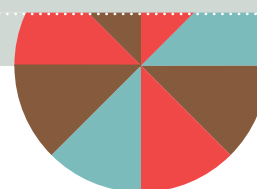
Wrocław
miasto spotkań

W jaki sposób swoimi działaniami i postawą staram się wspierać u uczniów wspólnotowość i poczucie odpowiedzialności za klimat panujący w klasie i dobre samopoczucie ich rówieśników?

Jakie działania zapobiegające przemocy rówieśniczej stosuję regularnie w moim zespole klasowym?

Wrocław
miasto spotkań

Jakie metody zapobiegające poczuciu bycia gorszym / wykluczonym / nie lubianym stosuję w sytuacji wybierania członków pracy grupowej / drużyny?

Jak dzielę klasę na grupy robocze?

Jak pozwalam uczniom i uczennicom samodzielnie dzielić się na drużyny / grupy robocze?

Wrocław
miasto spotkań

Czy pracując z uczniami dbam o to, by działania, gry, w które angażują się uczniowie miały charakter inkluzywny i integracyjny?

Czy gry i aktywności, które proponuję polegają na rywalizacji czy na współpracy?

Wrocław
miasto spotkań

Czy w moim zespole klasowym są uczniowie, którzy na przerwach spędzają czas zazwyczaj samotnie, są wykluczani, wyśmiewani?

Czy wiem, dlaczego tak jest?

Jakie działania podejmuję, aby włączyć każdego ucznia do zespołu klasowego i zadbać o wzrost poczucia przynależności do klasy?

Wrocław
miasto spotkań

W jaki sposób mogę dowiedzieć się, czy moi uczniowie mają świadomość zagrożeń mogących wynikać ze stosowania cyberprzemocy?

Jak mogę dbać o to, by wiedzieć, czy moi uczniowie doświadczają cyberprzemocy bądź byli jej świadkami lub sprawcami?

Wrocław
miasto spotkań

Czy w mojej placówce są jakieś przejawy nierówności ze względu na wiek (tzw. ageizm), np. dzieci muszą nosić buty zmienne, a dorośli nie; jeden dystrybutor z przekąskami jest do użytku ogólnego, a jeden tylko dla nauczycieli?

Czy stoi za nimi racjonalne uzasadnienie czy jest to przejaw dyskryminacji?

Czy to pytanie (ta karta autorefleksji) rodzi we mnie sprzeciw / zdziwienie / negatywne emocje? A jeśli tak – dlaczego?

Wrocław
miasto spotkań

Na czym polega problem protekcjonalizmu w języku w stosunku do dzieci/młodzieży (nie tylko w szkole, ale w wielu codziennych sytuacjach)?

Co pomaga mi zachować czujność w stosunku do języka, jakiego sam(a) używam?

Co sędzę o takich komentarzach w stosunku do uczniów jak „Czy Wy w ogóle wiecie, co to są prawdziwe relacje? Siedzicie tylko w tych komórkach”?

Wrocław
miasto spotkań

Kto w moim otoczeniu podziela moje poglądy, wspiera moje działania lub realizuje podobne?

Gdzie mogę poszukać takiego wsparcia? Kto może mi pomóc w utrzymaniu zaangażowania i motywacji?

Wrocław
miasto spotkań

Karty autorefleksji przeznaczone są dla **nauczycielek i nauczycieli różnych szczebli nauczania** (przedszkole, szkoła podstawowa, szkoła ponadpodstawowa). Obejmują zagadnienia związane z edukacją dla pokoju, w tym szczególnie **edukacją wielokulturową, edukacją antydyskryminacyjną i edukacją antyprzemocową**.

Karty mają na celu wsparcie nauczycieli w samodoskonaleniu się oraz we wprowadzeniu zmian w placówce, gdzie pracują. Zestaw podzielony jest na dwie części:

Ja - nauczyciel(ka) – są to pytania pomocne w procesie autorefleksji,

Moje otoczenie – są to pytania dotyczące placówki, uczniów, rodziców, kadry, miejscowości, organizacji pozarządowych działających lokalnie.

Karty można bezpłatnie pobrać ze strony Fundacji: www.goandact.org

„Karty autorefleksji” są częścią zestawu „Narzędziownik świadomego nauczyciela”.

„Narzędziownik świadomego nauczyciela” jest projektem realizowanym przez Fundację Go'n'Act i współfinansowanym przez Gminę Wrocław (www.wroclaw.pl).

Opracowanie merytoryczne: Magdalena Szymańska

Konsultacje: zespół oraz współpracownicy Fundacji Go'n'Act

Karty są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe; CC BY-NC-ND 4.0 (creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.pl)

Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Go'n'Act.

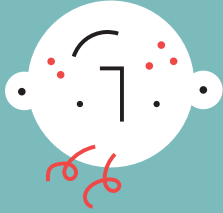
Wrocław
miasto spotkań

 GO'N' ACT
Fundaeja

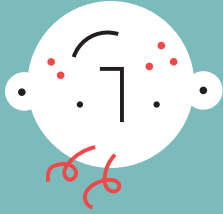
 GO'N' ACT
Fundaeja

 GO'N' ACT
Fundaeja

 GO'N' ACT
Fundaeja

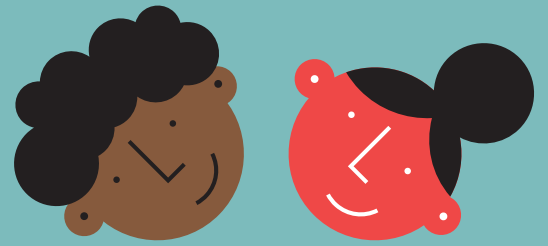
 GO'N' ACT
Fundaeja

 GO'N' ACT
Fundaeja

 GO'N' ACT
Fundaeja

 GO'N' ACT
Fundaeja

